

Bijlage 3. Concreet effect voor inwoners en projectontwikkelaars

Waarde – Archeologie 1 en 2 (voorheen Rijksmonument en Waarde – Archeologie 1)

De terreinen die op de archeologische monumentenkaart staan (AMK-terreinen) en de archeologische Rijksmonumenten zijn gelijk gebleven (geen vrijstellingsgrens). Er zijn ook geen veranderingen doorgevoerd in de vrijstellingsgrenzen voor graafwerkzaamheden. Door het koppelen van Waarde – Archeologie 1 aan de Rijksmonumenten wordt het duidelijker voor welke gebieden er een monumentenvergunning aangevraagd moet worden bij het Rijk. Hierin zijn geen wijzigingen in de effecten voor inwoners en projectontwikkelaars.

Onder Waarde – Archeologie 2 zijn nu ook verschillende belangrijke archeologische waarden opgenomen, waaronder nieuwe vindplaatsen, Celtic fields, karrensporen, depressies/laagten, veenwegen en sporen uit de Tweede Wereldoorlog. Verschillende Celtic fields waren al opgenomen binnen AMK-terreinen, maar door een inventarisatie van de provincie Drenthe zijn er meer aan het licht gekomen. Van de bestaande bleken enkele kleiner of groter dan gedacht en is een preciezere omvang nu opgenomen in de nieuwe beleidskaart. De andere locaties werden nog niet eerder opgenomen in de beleidskaart. Alhoewel de meeste van deze 'features' zijn waargenomen in onbebouwde gebieden, zijn er bijvoorbeeld enkele Celtic fields waargenomen in een deel van de woonwijken Emmerhout, Angelslo en Barger-Oosterveld. Dat deze woonwijken hier zijn gebouwd, betekent echter niet dat de sporen in de bodem verdwenen zijn. Ook al worden de vrijstellingsgrenzen hier aangescherpt, is het nog steeds mogelijk om tot 0,3 m-mv bodemingrepen te doen. Dit geeft ruimte aan inwoners van de woonwijken. Daarnaast is het beleid hiermee in lijn met andere (buur)gemeenten in de provincie Drenthe.

De sporen uit de Tweede Wereldoorlog bestaan voornamelijk uit locaties waar resten van houten of betonnen kazematten verwacht kunnen worden. Dit omvat kleine zones in kernen van verschillende dorpen. Gestreefd moet worden naar behoud in situ, maar bij ingrepen dient contact opgenomen te worden met de gemeente. De vrijstellingsgrenzen zijn daarmee in lijn met buurgemeenten in de provincie Drenthe.

Karrensporen, depressies/laagten en veenwegen zijn fenomenen die hoofdzakelijk bewaard zijn gebleven in, en nog te herkennen zijn in gebieden waar de grond niet of nauwelijks is omgezet, zoals heide en bos.

Waarde – Archeologie 3 (voorheen niet opgenomen)

Er zijn 850 historische puntelementen opgenomen in de nieuwe kaart. Hierbij moet worden gedacht aan historische elementen als huizen, boerderijen, schuren, scholen en kerken op basis van historische kaarten. Deze elementen kunnen voorgangers van huidige bebouwing in stedelijk gebied of dorpen omvatten en funderingen hiervan kunnen bijvoorbeeld aangetroffen worden bij de sloop van gebouwen. Graafwerkzaamheden met een oppervlak kleiner dan 50 m² zijn in deze zones vrijgesteld van archeologisch onderzoek.

Waarde – Archeologie 4 (voorheen Waarde – Archeologie 2)

Deze waarde komt grotendeels overeen met de Waarde – Archeologie 2 op de vorige archeologische beleidskaart. Dit betreft gebieden met een hoge archeologische verwachting. Net als op de oude kaart omvat dit historische kernen en bufferzones rondom AMK-terreinen. De vrijstellingsgrenzen voor deze gebieden is hetzelfde gebleven: graafwerkzaamheden onder de 100 m² zijn vrijgesteld van onderzoek. Hier zijn historische lijnelementen aan toegevoegd alsook dekzandkoppen in het beekdal. Deze dekzandkoppen zijn voornamelijk aanwezig rondom de N34 en in het Schoonebeekerdiep in het zuiden van de gemeente. Deze gebieden liggen buiten het stedelijke gebied waardoor archeologisch onderzoek vermoedelijk alleen noodzakelijk is bij grotere ontwikkelingen van projectontwikkelaars. Onderzoek moet uitwijzen of nader onderzoek noodzakelijk is.

Waarde – Archeologie 5 (voorheen niet opgenomen)

Waarde – Archeologie 5 beschermt essen en voordelocaties. Essen waren op de vorige beleidskaart wel aangegeven, maar kenden een ruimere vrijstellingsgrens. Graafwerkzaamheden tot 500 m² zijn nu vrijgesteld van archeologisch onderzoek (voorheen was dit 1000 m²). Naar verwachting zullen inwoners van deze nog ruime vrijstellingsgrens geen hinder ondervinden en zijn essen als de Schimmeresch en Emmeresch die van historisch belang zijn voor Emmen voldoende beschermd van grote ontwikkelingen. Voordelocaties zijn nieuw op de beleidskaart. Het betreft 8 locaties van beperkte omvang en zijn voornamelijk weergegeven zodat hier in toekomstig onderzoek op gepaste wijze rekening mee gehouden kan worden. Daarnaast hebben de flanken van ijsstroomruggen, en dus flanken van de Hondsrug ook deze waarde gekregen. Dit zijn gebieden die lang onderbelicht zijn geweest maar waar eveneens rekening mee gehouden kan worden met gepast onderzoek.

Waarde – Archeologie 6 (voorheen Waarde – Archeologie 3 en 4)

Graafwerkzaamheden in gebieden met een middelhoge of hoge archeologische verwachtingswaarde zijn vrijgesteld van archeologisch onderzoek wanneer het oppervlak niet groter is dan 1000 m². Deze waarde kwam al voor op de huidige beleidskaart en komt grotendeels overeen, maar is op verschillende locaties uitgebreid waar nog geen archeologische waarde gold. Nieuwe locaties omvatten een hoge verwachting voor stuifzandgebieden en een hoge of middelhoge verwachting voor beekdal. De beekdal zone is ook nieuw op de kaart en is een gebied dat van provinciaal archeologisch belang is. Vanwege de omvang van de vrijstellingsgrenzen is de verwachting dat archeologisch onderzoek alleen zal spelen bij grotere ontwikkelingen en ingrepen.

Waarde – Archeologie 7 en 8 (voorheen niet opgenomen)

Een van de grote verschillen in de nieuwe beleidskaart ten opzichte van de huidige kaart is dat delen van het buitengebied nu ook een archeologische waarde toegekend hebben gekregen. Voor deze gebieden geldt dat de kans op archeologische resten klein is, maar niet volledig uit te sluiten is. Grote delen in dit gebied hebben daarom een onbekende of lage archeologische verwachtingswaarde gekregen. Dit houdt in dat archeologisch onderzoek hier alleen noodzakelijk is wanneer er graafwerkzaamheden worden uitgevoerd over een grotere oppervlakte dan 5000 m² (onbekende verwachtingswaarde) of 10000 m² (lage verwachtingswaarde). Naar verwachting zullen inwoners van de dorpen in dit gebied hier geen last van ondervinden. Alleen bij grotere projecten zullen projectontwikkelaars in dit gebied archeologisch onderzoek uit moeten laten voeren – in eerste instantie in de vorm van een bureauonderzoek en eventueel verkennend (boor)onderzoek. Pas als hieruit aanwijzingen komen voor archeologische resten, is nader archeologisch onderzoek noodzakelijk.

Categorie	Archeologische waarden	Oppervlakte	Diepte	Drainage
Rijksmonument	Beschermd	0 m2	30 cm (+ 10 cm)	Verbod
Wa-A1	AMK-terreinen	0 m2	30 cm (+ 10 cm)	Verbod
Wa-A2	Hoge archeologische verwachting (historische kernen en bufferzone AMK-terreinen)	100 m2	30 cm (+ 10 cm)	Verbod
Wa-A3	Middelhoge of hoge verwachting	1000 m2	30 cm (+ 10 cm)	Verbod
Wa-A4	Middelhoge of hoge verwachting	1000 m2	30 cm (+ 10 cm)	Toegestaan
-	Lage verwachting	n.v.t.	n.v.t.	Toegestaan
-	Geen verwachting	n.v.t.	n.v.t.	Toegestaan

Overzicht van de verschillende categorieën die voorkomen op de oude archeologische beleidskaart van de gemeente Emmen, inclusief de vrijstellingsgrenzen (bron: van Popta 2024, tabel 3).

Waarde	Inhoud	Vrijstelling opp. (m2)	Vrijstelling diepte (cm)
Wa-1	archeologische rijksmonumenten	0	0
Wa-2	AMK-terreinen (excl. historische kern), Celtic fields, karrensporen, depressies/laagten, veenwegen, sporen uit de Tweede Wereldoorlog	0	0
Wa-3	historische puntelementen	50	30 (+ 10)
Wa-4	hoge verwachting dekzandkoppen, AMK-terreinen (historische kern), historische lijnelementen, bufferzones AMK-terreinen en Celtic fields	100	30 (+ 10)
Wa-5	essen, voordelocaties	500	30 (+ 10)
Wa-6	middelhoge of hoge archeologische verwachting (inclusief stuifzandgebieden en beekdalen)	1000	30 (+ 10)
Wa-7	onbekende archeologische verwachting	5000	30 (+ 10)
Wa-8	lage archeologische verwachting	10 ha	30 (+ 10)

Indeling van archeologische waarden en verwachtingen op basis van vrijstellingsgrenzen naar Waarden Archeologie (bron: van Popta 2024, tabel 4).